VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
M 8
36 O
31

141 f2

C. 2
S. G
O. 3
N. 38

Digitized by Google

~~H~~
~~III~~
~~L5~~

C
IX
3

Digitized by Google

Digitized by Google

ISAACI PEYRERII EPISTOLA AD PHILOTIMVM,

Quâ exponit rationes, propter quas eiurauerit Sectam Caluini, quam profitebatur: & Librum de Præ-Adamitis, quem ediderat.

8.36.0.31

ROMÆ,

Anno Salutis Humanæ MDCLVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Ex Bibl. Ios. Ren. Card. Imperialis.

Digitized by Google

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſſimo Sac. Pal. Apoſt. Magiſtro.

M. A. Epiſcopus Ierapolitanus Viceſger.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capiſuccus Magiſter Sac. Pal. Apoſt.

ISAACVS PEYRERIVS PHILOTIMO.

PETIS à me, Philotime, vt tibi ſignificem, cœteriſque amicis meis, quibus idem curæ eſt: quare mutauerim propoſitum quod tenaciter inſtitueram, de non abneganda profeſſione Sectæ Caluiniſticæ, quam Galli Reformatam vocant; quam ſcilicet cum ipſo lacte biberam, & imbiberam, & in qua conſenueram. Quare itidem, vel eiurauerim librum de Præ-Adamitis quem edideram; vel edidiſſem, quem deinde eiurarem. Expediam tibi vtraque meo more:

Digitized by Google

hoc eſt, quàm potero breuius & clarius.

Primùm itaque fatebor ingenuè, me fortaſſean hæſurum adhuc Sectæ Caluini quam profitebar; aut verius, in cuius cimbula fluctuabam; niſi me atra tempeſtas, glomerata & concitata de parte libri illius mei Præ-adamitici, adegiſſet, impuliſſetque nauiculam in qua eram, ad Petram quam mihi iniquiſſimam putaueram. Sed quia Petra illa Eccleſia Chriſti erat; & Petra ipſa de qua Chriſtus Petrum alloquens: *Tu es Petrus*, aiebat, *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*: in illa eadem Petra miraculo ſeruatus ſum. Alliſa namque ad rupem nauicula, expoſitus ſum in gramine omnium amœniſſimo & viridiſſimo, quo rupes deſuper ſtrata erat; & ſuper quod ſiccis pedibus, illæſiſque plantis, feliciſſimè deſilui.

Non clam te eſt, mi Philotime, neque latet quàm plures amicos meos, quibus de hac re multóties & totum me adprobaui: quantùm abhorruerim ſemper à ſchiſmate Eccleſiæ; & quàm ſemper ægerrimè tulerim luctuoſam ſeceſſionem illam, qua priore ſeculo, Lutherus primùm, & Caluinus deinceps ab Eccleſia Catholica defecit. Scriberem ad te volumina non epiſtolam, ſi cauſas omnes auerſationis huius meæ hoc loci exponerem. Hæreboque in illo ſolo argumento, ſeu potiùs conuicio, quo

Schiſ-

Digitized by Google

Schiſmatici omnes Eccleſiam Catholicam inſectantur, cùm illam Meretricem & Adulteram, perperam licèt, appellant: cauſamque ſibi inde adſtruunt, quare ab eadem Eccleſia ſeceſſerint.

Non reputant qui talia debacchantur, Eccleſiam illam ipſam quam infamant & pipulo differunt, Sponſam DEI, atque adeò Matrem ſuam eſſe. Verum quidem eſt, Eccleſiam Iudaicam talibus quondam elogijs à DEO ipſò, per Prophetas ſuos fuiſſe traductam. *Quæ ædificauiſſet ſibi lupanar, & feciſſet ſibi proſtibulum in cunctis plateis, & diuiſiſſet pedes ſuos omni tranſeunti, & multiplicauiſſet fornicationes ſuas.* Ezechielis 16. Tùm Iſaiæ 1. In qua, propter luem contractam ex fornicationibus ſuis, *non eſſet ſanitas; ſed à planta pedis vſque ad verticem, vulnus, & liuor, & plaga tumens.* Sed æque verum eſt, Philotime, Eccleſiam Chriſtianam præſtare multum Iudaica, & toto vertice CHRISTO ſuo, ſupra eſſe. Tùm quia cœremoniæ Iudaicæ, vmbræ fuerunt & figuræ tantum veritatum Chriſtianarum: tùm quòd Eccleſia Chriſtiana longè anteierit promiſſis & benedictionibus diuinis, Iudaicam. Edicente CHRISTO ipſo: *Nunquam ſe defuturum Eccleſiæ ſuæ, & aduerſus illam portas inferi nunquam præualituras.* Hoc eſt: nunquam deſerendam, & nunquam interituram Eccleſiam Chriſtianam.

Quod

Quod non ita ſe habuit cum Eccleſia Iudaica: vtpotè quæ interierit, & cum Synagoga ſua ſepulta ſit.

Demus certè, Eccleſiam Chriſti (quod tamen abſit) in nonnullis, etiam nobilioribus ſuis membris; quoad mores, non quoad dogmata, fœdari & contaminari poſſe. Ergone licebit Chriſtiano eiurare ipſam matrem ſuam, quia putabit illam fœdatam & contaminatam? Nec veniet in mentem homini illi Chriſtiano, quod legitur de Noë inebriato, & nudato in tabernaculo ſuo? cap. 9. Geneſeos. Cuius verenda nudata cùm vidiſſet Cham filius eius reprobus, & maledictus; riſit, traduxitque patrem ſuum, & nuntiauit duobus fratribus ſuis foras. *At verò Sem & Iaphet*, filij Noë electi & benedicti, *pallium impoſuerunt humeris ſuis, & incedentes retrorſum, operuerunt verenda patris ſui: facieſque eorum auerſæ erant, & patris virilia non viderunt*. Idem omninò faciendum eſſet Chriſtiano electo & benedicto. Deberet ille cum fratribus ſuis electis & benedictis, imponere pallium ſuum humeris ſuis, incedere retrorſum, operire verenda, auertere faciem, nec videre turpitudinem matris ſuæ. Quid verò fecerunt ſchiſmatici noſtri? Quod nimirum Cham reprobus & maledictus. Viderunt & riſerunt matrem ſuam, quam finxere nudatam, & nuntiauerunt

runt fratribus ſuis. Id eſt, traduxerunt matrem ſuam, & infamauerunt quam putauerunt turpitudinem eius. Atque adeò incurrant, neceſſe eſt, in maledictionem decretam in progeniem Chami. Et iuſtè. Edixit enim DEVS ore ſuo, & de medio ignis. *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* Neque excepit, vel patrem ebrium, vel matrem adulteram. Idemque Euangelium quod te ſubditum eſſe iubet Regi tuo, diſcolo quamuis & Neroni; te honorare præcipit matrem tuam, impudicam licèt & Meſſalinam. Sed quæ tam barbara vnquam religio non damnauit credulitatem natorum erga matres ſuas? Nihil frequentiùs occurrebat in Scenis antiquorum, quàm Oreſtes furijs agitatus propter occiſam matrem, non ſolùm adulteram, ſed etiam parricidam. At Chriſtianus qui deſerit matrem ſuam, quam CHRISTVS Sponſus fœdere æterno & inſolubili ſibi iunctam, nunquam deſeret; qui neque Eccleſię matri ſuæ opem fert: imò è contra, qui illam perſequitur, probriſque & maledictis onerat; idem facit occidenti.

Age verò, Philotime; ſi nulla ratione diuina vel humana, quo ſaltem exemplo Iudaico vel Chriſtiano, potuere Schiſmatici noſtri deſerere Eccleſiam matrem ſuam; nè dicam (vt fecerunt) atrociter ſæuire in illam? Percurratur ſanè hiſtoria tota

Iu-

Digitized by Google

Iudaica, à lege lata in monte Sinai, vſque ad tranſmigrationem Babilonicam: & reperientur in illa duo Schiſmata dumtaxat, damnata vtraque, & DEO vindice ſæuiter repreſſa. Primum fuit, Core, Dathan, & Abiron; quod terra dehiſcens continuò deglutijt cum auctoribus ſuis. Secundum fuit, decem tribuum Iſraël, quæ deſciuerunt à Roboam. At Schiſmate ab illo, quanta & qualia mala euenerint decem illis tribubus, ſciunt omnes, qui vel tantiſper norunt Hiſtoriam Sacram. Schiſmata quinetiam duo illa ortum habuerant, ex regnandi potiùs libidine, quàm immutandi quicquam in lege Moſaica. Cœterùm, quamuis Sorores duæ illæ inuicem diuiſæ, Eccleſia Iudaica, & Eccleſia Iſraelitica, ſeſe vtrinque fœdauiſſent idololatrijs horrendis, quas DEVS fornicationes & adulteria vocat: neſcitur tamen vllum; vel Iſraelitam verum, abijſſe vnquam ab Eccleſia ſua Iſraelitide; vel Iudæum verum, ſeceſſiſſe vnquam à ſua Iudaica.

De Eccleſia Iſraelitide adultera, luculentum hoc legitur in hiſtoria Eliæ, quando interpellabat DEVM aduerſus Iſraelitas idololatras. *Domine*, aiebat, *Prophetas tuos occiderunt, altaria tua ſuffoderunt, & ego relictus ſum ſolus, & quærunt animam meam.* Cui DEVS reſpondit: *Reliqui mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal.*

Fal-

Fallebatur Elias, qui ſe putabat ſolum DEI veri cultorem in toto Iſraele; quia non nouerat ſeptem illa Iſraelitarum millia, quæ DEVS ſibi ſeruauerat incontaminata ab idololatria Baal. Quare autem non nouerat Elias ſeptem illa virorum DEO electorum millia in Iſraele? Nimirum, quia Iſraelitæ illi non abierant à matre ſua Iſraelitide, idololatra quamuis & adultera: quia nullam ſeceſſionem ab Eccleſia & matre ſua fecerant: quia nullum alium conuentum ſeparatum ab illa ſibi conſtituerant. Imò, quia in deprauatiſſimis Eccleſiæ illius ſuæ moribus, & periculoſiſſimis deprauationis vniuerſæ temporibus; vnuſquiſque illorum ſeptem millium, ſibi ſoli erat in ſecreto & in abſcondito, Iſraelita verus, & verus DEI cultor: adeò vt nullus eorum, in ſuæ ſibi religionis conſcientia, amico & fratri ſuo fideret. Nullumque adeò illorum Elias nouerat, Propheta quamuis, & zelotes DEI acerrimus. Atqui nouiſſet illos omnes indubiè, ſi omnes illi eiurauiſſent Eccleſiam & matrem ſuam adulteram, & ſi congregationes ab illa diuiſas ſibi habuiſſent.

Vocauit Ieremias Eccleſiam Iſraeliticam, *auerſatricem*: Sororem verò ſuam Iuda, *præuaricatricem*. Plus verò peccat præuaricatrix, quàm auerſatrix. *Ideòque iuſtificauit animam ſuam auerſatrix Iſrael, comparatione præuaricatricis Iuda*. Ierem. 3.

Præſumendum tamen eſt, DEVM ſibi ſemper ſeruauiſſe apud Iuda præuaricatricem, ſicut apud auerſatricem Iſrael; ſua ſeptem electorum millia, vitæ & conſcientiæ integra, fornicationumq; matris ſuæ pura. Idololatrias nimirum eius maximè abhorrentia. Exiſtimandum vtique eſt, ſeptem illa Iudæorum electorum millia, neq; Eccleſiam matrem ſuam vnquam eiurauiſſe, neque vnquam ab illa receſſiſſe, neque vnquam Templum in monte Sancto poſitum deſeruiſſe: quicquid peccaret præuaricatrix Iuda, quicquid oleret ſtabulum & ſeſſibulum, & quicquid abominandum in Templum ipſum DEI inferret.

Ignoratur vſque in hodiernam diem, quid actum ſit de Tribubus decem Iſraelitis, quas Salmanazar tranſtulit in Aſſyrios: quonam ſcilicet illæ abierint, & vbinam gentium illæ nunc ſint. Reuerſus verò populus Iudaicus à tranſmigratione Babylonica, reſtituit Templum in monte Domini, & celebrauit in illo (vt ſolebat) ſuam Synagogam, vſque ad aduentum & natiuitatem Domini noſtri IESV CHRISTI. At, quo tempore natus eſt Dominus noſter, quantis amabo criminibus, & quantis abominationibus, infecta erat Synagoga Iudaica? Omnia in illa peſſum ierant. Et Domino profitente, Templum ipſum Domini mutatum erat in ſpelun-

luncam latronum. Seruauerat tamen ſibi DEVS in illa eadem Eccleſia corruptiſſima etiam tunc, aliquot electorum millia, incontaminata ab omnibus illis latrocinijs & abominationibus. Et poſtmodum ex illis, CHRISTO nato, caput ſuum exeruerunt, Sanctiſſima VIRGO in primis, Sanctus IOSEPH Sponſus Sanctiſſimæ VIRGINIS, ZACHARIAS, ELISABETHA, SIMEON, ANNA, & cœteri qui aduentum CHRISTI Saluatoris expectabant, quibuſque deinceps DEVS mundo illuceſcens ſe notum dedit. Nulluſque ex illis ſeceſſionem vnquam fecit ab Eccleſia & Synagoga impuriſſima: nulluſque itidem deſeruit Templum Domini, pollutum quamuis latrocinijs & flagitijs. Sed omnes electi illi vixerunt in medio Templi, iuſtè & ſanctè, ſecundùm verum ſenſum legis Moſaicæ, non ſecundùm fabulas & corruptas traditiones Synagogæ. Vtcunque enim Scribæ & Phariſæi multis aſſumentis DEI præcepta, per Moſem & Prophetas tradita, malè interpretarentur, & pietatem in hypocriſin & ſuperſtitionem conuertiſſent: nunquam tamen paſſus eſt DEVS errorem aliquem, aut dogma receptæ à maioribus doctrinæ, aut fidei contrarium, à Summo Pontifice toti Synagogæ ex cathedra Moſis proponi. Vndè ipſe CHRISTVS monuit, opera quidem eorum haudquaquam imi-

tanda; doctrinam tamen quam ex Moſis cathedra prædicabant, ſeruandam præcepit. Ita ſcilicet malos Doctorum mores vitamque corruptam ab ipſa doctrina cautè diſtinguendam oſtendit, & opera mali exempli ita fugienda, vt tamen à cathedra non diſcedas.

Voluit DEVS, quo pollet conſilio, laxare quandoque habenas prurienti & laſciuienti Synagogæ, illamque ſibi ipſi permittere: ſed non illam penitùs deſerere. Audi quæſo, Philotime, Ieremiam de hac re loquentem ab initio capitis 3. *Vulgo dicitur,* inquit, *ſi dimiſerit vir vxorem ſuam, & recedens ab eo duxerit virum alterum; numquid reuertetur ad eam vltra? numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es,* non cum vno, aut altero tantùm, ſed *cum amatoribus multis. Tamen reuertere ad me dicit Dominus, & ego ſuſcipiam te.* DEVS ergo ſuſceperit tam clementer & benignè Synagogam, adulteram licet & transfugam, neque illam repudiauerit: Chriſtianus autem reijciet Eccleſiam matrem ſuam, quæ CHRISTI Sponſa eſt; quæ Virgo caſta, ſiue ruga & macula inſignitur; quæ perhibetur fundamentum fidei, & columna veritatis; cum qua Spiritus Sanctus manet in æternum, eamque docet omnem veritatem; quamque propterea audiendam præcepit Dominus,

niſi quis Ethnicus & Publicanus haberi velit: Chriſtianus inquam, qui filius eſt Sponſæ talis CHRISTI, talem matrem ſuam irreuerenter vſque adeò habebit, vt fornicariam illam dicat; illamque nomine illo procul à ſe ableget, & valere iubeat? DEVS ergo qui Sponſus erat, cuique adeò ſubiecta erat Synagoga Sponſa eius, inuitauerit ſuauiſſimè Sponſam ſuam, vt ad ſe rediret: Chriſtianus autem qui filius eſt, quique adeò ſubiectus eſt Eccleſiæ matri ſuæ, abnegabit & repellet contumelioſiſſimè Eccleſiam matrem ſuam? DEVS ergo, cui licuit eſſe zelotypo, quia Sponſus erat, pepercerit indulgentiſſimè Sponſæ ſuæ: Chriſtianus autem qui filius eſt, cuique erga Eccleſiam matrem ſuam, quam CHRISTVS acquiſiuit & mundauit ſanguine ſuo; honoris & obſequij officium ſolum relictum eſt; inclementiſſimè aget cum Eccleſia matre ſua?

His certè rationibus inducti Patres antiqui omnes ex quo Eccleſia dicta & facta eſt Chriſtiana; tanto honore proſecuti ſunt ſemper Eccleſiam matrem ſuam, vt poſt DEVM nihil ſupra. Percurraturque hiſtoria tota Eccleſiaſtica à CHRISTO mortuo; & nullus inuenietur in illa, vel Præſul, vel Doctor orthodoxus Eccleſiæ, qui deſciuerit vnquam ab Eccleſia. Nulluſque è contra notabitur hæreticus, qui non continuò Eccleſiam violauerit ſchiſmate,

Digitized by Google

te; quam antea conatus fuerat violare dogmate. Inuecti ſunt quandoque Doctores orthodoxi contra nobiliora Cleri capita, propter eorundem mores corruptos: propter eorum puta vel inertiam, vel auaritiam, vel ambitionem. Clerumque ipſum corruptionis inſimulauerunt, non in dogmate, quod iterum moneo, ſed in moribus: ipſumque propterea multoties increpitauerunt, atque illi attribuerunt, quicquid ſcripſit Apocalypſis de *Muliere fornicaria, quę ſedebat ſuper ſeptem montes, circumdata purpura & coccino, & lapide pretioſo, & margaritis: habens poculum aureum in manu ſua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis ſuæ.* At quamuis Patres illi Sancti quoſdam Præſules, in moribus ſuis reprehenſibiles, vehementer inſectati ſint: reuerenter tamen habuere illi, & ſemper, Cathedram D. Petri, in qua iugi traditione reſidebat primatus Apoſtolicæ dignitatis, conceſſus D. Petro; & in illo, Romanæ Eccleſiæ moderatoribus: neque propterea ab ipſa Romana Eccleſia vnquam defecerunt.

At inquiunt. Cur non licebit Chriſtiano emendare mores prauos qui corrumpunt Eccleſiam; ſi licet Medico curare morbos qui ægrotum vexant, imò tollere næuos qui faciem dehoneſtant? Eſto: liceat. Quod tamen negamus. Sed non cuilibet

li-

liceat eſſe Medico. Tùm Medicus qui ægrotum curat, ægroto aſſidet, neque ægrotum fugit. Tu autem Chriſtiane, qui Eccleſiam emendare voluiſti, Eccleſiam deſeruiſti. Et qui Eccleſiæ næuos delere inſtitueras, ſtigmata multò peiora maledictis tuis fronti eius inuſſiſti. Adde, quod experti & prudentis Medici eſt, cauere in primis nè quando ægrotum ſanat, ægrotum enecet: neuè etiam, quando putredinem è ſanguine elicit, animam cum ſanguine extrahat: neuè tandem, quando corruptos humores euacuat, vitales cum corruptis exhauriat. Sed neq; morbis omnibus remedia adhibenda ſunt. Sunt enim morbi quidam maligni, qui remedijs irritantur: imò quibus remedium ipſum morte peius eſt. Qui lupias ſollicitant, hoc ſæpe proficiunt, vt lupias ipſas in carcinomata conuertant: ſatiuſq; multò foret lupia deformari, quàm carcinomate corrodi. Neque rurſus omni tempore remedijs vti licet: ſed expectandum eſt opportunum illud, quo vel aëris intemperies curationem non recuſet, vel ægroti diſpoſitio remedij vim ferre valeat.

Vt expendatur diligentiùs opportunum tempus illud quod requiritur in emendatione Eccleſiaſtica, illaque perfecta: notari digna ſunt, Philotime, quæ leguntur in hiſtoria Regum Iuda. Scriptum eſt de Rege Aza, cap. 15. Reg. 3. *Fecit Aza*

rectum ante conſpectum Domini, ſicut Dauid pater eius. Abſtulit effœminatos de terra, purgauitque vniuerſas ſordes idolorum, &c. Excelſa autem non abſtulit. Verumtamen cor Aza perfectum erat coram Domino, cunctis diebus ſuis. De Ioſaphat filio Aza, ſcriptum eſt cap. 22. libri eiuſd. *Ambulauit in omni via Aza patris ſui, & non declinauit ex ea, fecitque quod erat rectum in conſpectu Domini, &c. Verumtamen Excelſa non abſtulit. Adhuc enim populus ſacrificabat & adolebat incenſum in Excelſis.* Eademque omninò leguntur de Regibus Iuda, DEO dilectis & electis, Ioa, Amazia, Azaria, & Ioathan, capitibus 12. 14. & 15. Reg. 4. Sed ſcriptum eſt de Ezechia electiſſimo, cap. 18. *Fecit quod erat bonum coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat Dauid pater eius. Ipſe diſſipauit Excelſa, & contriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confregitque ſerpentem æneum quem fecerat Moſes; ſiquidem vſque ad illud tempus filij Iſraël adolebant ei incenſum. Vocauitque nomen eius Nehuſtan:* id eſt, æneum.

Atque vt eliciantur ex hiſtoria hac quam præmiſi, conſectanea ad rem illam quam paro maximè conducentia. Sciendum eſt: Excelſa illa quæ non abſtulerant Reges illi Iuda; qui boni omnes his locis perhibentur, quæque diſſipauit Ezechias: fuiſſe delubra poſita à Salomone primùm, in montibus

& Ex-

& Excelſis; nuncupataque idolis vxorum & concubinarum alienigenarum; quibus cor Salomonis deprauatum fuerat. Fuiſſe itidem Fana alia quam plurima, conſecrata deinceps Dijs cœteris exterarum gentium, à ſucceſſoribus Salomonis, & Regibus Iuda idololatris. Adeòque flagitium maximum fuiſſe, immolauiſſe in templis illis victimas, & adoleuiſſe incenſa: ſiue illa obtuliſſent Iudæi, Dijs & abominationibus gentium; quod ſummum fuiſſet Iudæorum nefas: ſiue (quod probabile fuit ſub Regibus illis bonis & pijs) DEO verò & ſummo ſacrificauiſſent Iudæi in Excelſis illis. Piaculare namque hoc etiam Iudæis erat. Quia Iudæi, edicente DEO, immollare tantum & adolere debebant ſacrificia & incenſa omnia, in Templo ad hoc extructo in monte Sion. Deinde, quia DEVS oderat lucos & arbores, quibus Excelſa omnia conſita erant. Interdixerat enim Deuteronomij capite 16. *Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini DEI tui: Quod odit Dominus DEVS tuus.*

Peccabant ergo Iudæi quando ſacrificabant & adolebant incenſa in Excelſis: quamuis ſacrificarent & adolerent in illis, DEO vero & ſummo. Verumtamen Reges illi Iuda, qui Scriptura ſacra teſte; *fecerant quod erat rectum in conſpectu Domini, & quorum cor perfectum fuerat cum Domino*; non ab-

ſtulerant Excelſa illa. Quare verò non abſtulerant illa? Nimirum, quia fortè ferendum minus malum putauerant Reges illi prudentiſſimi, vt malum maius auerteretur. Neque tentandos nimium Iudæorum animos exiſtimauerant, ſi commodam rationem, inueteratamque conſuetudinem ſacrificandi & adolendi in pluribus locis, toti populo interdicerent: populumque omnem cogerent ad antiquam & ſtrictam legem aſcendendi in Ieruſalem; vt ſacrificarent & adolerent in Templo Domini: quod propter hoc præcipuè extructum fuerat in vrbe Principe. Quodque non ita commodum Iudæis omnibus erat. Conceſſeruntque idcircò Reges illi boni & pij Iudæis, vt in Excelſis ſacrificarent & adolerent: dummodò in ijſdem DEO vero & ſummo ſacrificarent & adolerent. Et quamuis illud ipſum foret contra legis vetitum; ſatius tamen duxerant Reges illi optimi DEVM in Excelſis, quam nuſquam adorari. Credendum verò vtique eſt, Reges illos optimos expectauiſſe opportunum magis & commodum aliud tempus, quo emendationem perfectam Synagogæ abſoluerent: reducerentque verum DEI cultum, ad locum illum quem DEVS ſibi ſolum ex omnibus alijs elegerat, vt inuocaretur & celebraretur in illo. Atqui *non hominum eſt noſſe tempora & momenta, quæ DEVS poſuit in ſua poteſtate:*

Digitized by Google

re: vt legitur Actor. 1. Tempus ergo illud dilatum & reſeruatum fuerat ad regnum Ezechiæ, Regis electiſſimi: *Qui*, vt ſcriptum eſt, *diſſipauit Excelſa, & contriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confregitque ſerpentem æneum quem fecerat Moſes.*

Duo nos docet hiſtoria hæc. Primum, omninò debere verum Numinis cultorem durare in Eccleſia DEI, neque dum perfectè in moribus emendatam. Secundum eſt. Nihil temerè ſollicitandum in emendatione aliquot membrorum Eccleſiæ: Emendationemque illam ſumma cum prudentia, & religioſiſſima cautione procurandam. Expectandum potiùs ſumma cum patientia tempus, quod DEVS poſuit in ſua poteſtate; quodque propterea non poſitum eſt in poteſtate hominum; vt abſoluta illorum emendatio ad vnguem perducatur. Quaſi verò, neſcio quis Homuncio, hanc prouinciam reformandi Eccleſiam ſibi arrogare poſſit, quæ reuera ſupremo dumtaxat Capiti, Chriſti Vicario incumbit: quaſi verò Eccleſiam non deformet potiùs, quàm reformet, quiſquis errorum venenum illius membris porrigit.

Neuè putes, Philotime, quæ ſcripta ſunt de Eccleſia Iudaica, non poſſe aliquo modo extendi ad Eccleſiam Chriſtianam. Attende quæſo ad Parabolam quæ legitur cap. 3. Euangelij ſecundùm

Digitized by Google

Matthæum: de inimico qui ſuperſeminauerat zizania in agro Domini, quæ Eccleſia Domini eſt. Serui autem Domini dixerunt ei: *Vis eamus, & colligamus zizania? Et ait Dominus: Non: ne fortè colligentes zizania, eradicetis ſimul cum eis & triticum. Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem. Et in tempore meſſis dicam meſſoribus. Colligite primùm zizania, & alligate illa in faſciculis ad combuſtionem: triticum autem congregate in horreum meum.* Attende, inquam, Philotime, ad verba illa: *Sinite zizania creſcere cum frumento, vſque ad meſſem.* Atqui Schiſmatici noſtri temerè prætenderunt colligere zizania, & ſecernere illa à tritico ante meſſem. Ergo & ante tempus quod DEVS poſuit in ſua poteſtate ad combuſtionem zizaniorum. Quodque tempus non eſt in poteſtate ſeruorum (ſeruorumque nequam multò minus) ſed vnius Domini.

Atque vt intelligas, Philotime, quo tempore Schiſmatici noſtri prætenſam Eccleſiæ emendationem adorti ſint. Negant Medici quicquam mouendum eſſe in ægro corpore, cùm febris æſtuat. At illi Camarinam reformationis ſuæ mouerunt; quo tempore per totum ferè Chriſtianum Orbem ſæuiret amor ferri, & ſcelerata belli inſania. Vbi verò intempeſtiuus Religionis zelus ſuperſæuijt; tùm demùm ab inſania ad furorem ventum eſt.

Ma-

Magno veluti cum flamma fragore
Virgea ſuggeritur coſtis vndantis aheni:
Exultantque æſtu latices: furit intus aquæ vis:
Fumidus atque altè ſpumis exuberat amnis.
Nec iam ſe capit vnda: volat vapor ater ad auras.

Tutè ſcis, Philotime, quanta tempeſtas diluuio ex illo ſeſe vndique effuderit. Et tùtè ſcis quantum puri ſanguinis eliquauerit ex illo Eccleſia, per eadem vulnera quæ illi fecerunt Reformatores eius, vt quam falsò putabant putridam illi ineſſe ſaniem, è venis eius elicerent. Neque te fugit quantum ſucci radicalis exhalauerit ex illo Eccleſia, cum humoribus quos expreſſit, in pharmacis quæ Medicorum violentiſſimi illi miſcuerunt, vt quod imaginabantur in illa corruptum euacuarent. Enecauerunt ſcilicet, tùm in ſe, tùm in alijs multis membris, quam ſanare inſtituerunt. Toxica fuerunt quæcunque remedia infeliciſſimi Empirici illi, Eccleſiæ adhibuerunt. Et verrucas extirpare tentantes, cancros ingenerauerunt, quibus Eccleſiæ portio exeſa eſt. Ita, vt ex illo, nullus adeò ſit neque aſpectus, neque decor, huic miſeræ ac reſciſſæ rerum Chriſtianarum parti; formoſiſſimæ quondam, nunc verò exhauſtiſſimæ & corruptiſſimæ. Intempeſtiui agricolæ qui Domini fundum, contra Domini vetitum, ſarrire

vo-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

voluerunt; multum frumenti & nihil lolij effoderunt. Inſtauratores verò audaciſſimi, qui ſarta tecta Eccleſię pręſtare ſuſceperunt: cùm purum ab impuro, pretioſum à vili & ſordido; aurumque & argentum, à ſtipula & fœno, diligentiùs dicamne vel intemperantius, ſecernere ſategerunt; ædificium ipſum concuſſerunt, Eccleſiamque Chriſtianam per totum ferè Chriſtianum Orbem imminuerunt. *Et niſi Dominus Exercituum reliquiſſet ſibi ſemen in Eccleſia Catholica, quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſemus*. Iſaiæ 1.

Peccauit ergo Caluinus (nihil mihi iam cum Luthero eſt). Primò: quando ſeceſſionem fecit ab Eccleſia Catholica. Nam ſi Romani milites diuidentes inter ſe veſtimenta Chriſti, tunicæ eius pepercerant, ſortemque ſuper illam miſerant: debuerat Caluinus parcere corpori ipſius Chriſti, neque illud diuidere in diuiſione Eccleſiæ. Peccauit ſecundò, quando inauſpicato, emendationem Eccleſię ſuſcepit: contra vetitum Domini, & contra pręceptum Apoſtoli. Peccauit tertiò, quando in prætenſa emendatione Eccleſiæ, mutilauit & deformauit quodcunque reformare voluit. Inconſiderantius enim, & atrocius ſecurim rotans, quod erat optimum viſuque pulcherrimum, inhoneſtis vndique vulneribus detruncauit. Peccauit denique cùm in-

nu-

numeros errores mundo peperit, non ſine incredibili animarum & gregis Dominici ſtrage; nempe ille non modò emendationem morum, ſed huius obtentu, reformationem præſumptam dogmatũ doloſè ſuſceperat. Quo euentu iam diù patet. Nam non modò nihil quod ad mores pertineret, emendatius attulit; ſed ſuorum quoque Sectatorum mores corrupit; quos malorum mille adminiſtros contra Catholicos adhibuit. Nec etiam dogmata, vt præſumpſit, reformauit, quæ in Eccleſia erroris neſcia reformari non poſſunt: ſed vt dixi, multis erroribus ſe & ſuos implicuit. Hoc verò vt breuiter demonſtrem, Philotime, non omnia perambulabo, quæ ille malè reformando malè mulcauit, ſed quædam tantùm & ſummotenus attingam.

Paulus Apoſtolus de Iudæis loquens, hæc ait cap. 9. ad Romanos. *Quorum adoptio eſt filiorum, & gloria, & teſtamentum, & legiſlatio, & obſequium, & promiſſa*. Quod verò legitur in vulgata, *Obſequium*: in archetypo λατρεία, & cultus diuinus eſt. Cultus ergo diuinus Iudæorum erat. Non omnia ſcilicet quæ habuerunt Iudæi, abiecerunt Chriſtiani. Et inter nonnulla quæ habent à Iudæis, retinent etiam nunc λατρείαν, & cultum diuinum. Non cultum quidem illum quem adhibebant Iudæi in cœremonijs illis, quæ figuræ tantùm erant veritatum il-

Digitized by Google

larum Chriſtianarum quas reapſe poſſidemus. Sed retinent Chriſtiani eundem illum latriæ cultum, qui adhibebatur in cœremonijs illis, quæ figuræ erant veritatum illarum cœleſtium; quarum multas habemus ſub Euangelio, alias ſperamus veriùs quàm poſſidemus.

Nemo eſt qui neſciat, Philotime, ſacratiſſima redemptionis noſtræ myſteria, ſignificata olim fuiſſe in lege Moſaica, per ſymbola omnium expreſſiſſima, aquam, ignem, oleum, ſal. Per aquam, qua repreſentabatur peccatorum noſtrorum ablutio. Per ignem, quo exprimebatur ſanctificatio noſtra, quæ lucere debet ſicut ignis. Per oleum, quo ſignificabatur vnctio electionis noſtræ, & penetratiua Spiritus Sancti in animas noſtras immiſſio. Per ſal, quod incorruptionem & immortalitatem noſtram ſapiebat. Quæ ſcilicet ſymbola à Iudæis vſurpata, retenta, neque reiecta fuerunt à Chriſtianis, quà totus Orbis Chriſtianus fuit, ab Apoſtolis ipſis poſitus; quàque hodie Latinus & Græcus eſt. Symbolorum quippe illorum ea vis & virtus erat; vt illis etiam nunc graphicè repræſentetur ſub Euangelio, perfecta peccatorum noſtrorum ablutio, perfecta ſanctificatio noſtra, plena Spiritus Sancti in animas noſtras immiſſio, perfecta incorruptio & immortalitas noſtra. Quæ tamen ſymbola, vt & cultum omnem di-

Digitized by Google

diuinum à Iudæis deriuatum, & ab Apoſtolis ipſis inſtitutum; Caluiniana reformatio ſic amputauit, vt ſanctiſſima & ſacratiſſima illa omnia, enſe inimico, & audaciſſimo facto, penitùs hauſerit.

Tres electiſſimorum hominum ordines, à Iudæis & mandato DEI, oleo quondam vngi ſolitos; notum eſt. Reges, Prophetas, & Sacerdotes. Quod Eccleſia omnis Catholica etiam nunc conſueuit; in Regibus & Sacerdotibus oleo vel chriſmate conſecrandis. Caluinus autem non ſolùm Sacerdotum vnctionem, quæ fit oleo ſacro, abſtulit: Sed, quæ fuit audacia hominum confidentiſſimi, Sacerdotes ipſos à ſua reformatione procul abegit: ordinemque ipſum Sacerdotalem prorſùs eliminauit. Inſtituerant Apoſtoli Presbyteros & Epiſcopos, à quibus res omnis ſacra, & quicquid in Eccleſia iuris Sacerdotalis eſſet, perageretur: præfecerantque Diaconos & Miniſtros, qui minoribus Eccleſiæ muneribus ſufficerentur. Inuertit inſtitutionem Apoſtolorum Caluinus. Miniſtros ſcilicet inſtituit illos, qui debuerant eſſe Presbyteri: mutauitque Diaconos & Miniſtros, in Presbyteros.

Illud tamen præceperat S. Paulus Philippenſibus cap. 3. *Vt idem ſaperent, & in eadem permanerent regula*. Quam regulam vocauit *formam*, loco eodem, vbi ait: *Imitatores mei eſtote, & obſeruate*

eos qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram.
Formamque illam tradiderat Apoſtolus, *ſermone & epiſtola*: ſicut ſcriptum eſt Theſſal. 2. c. 2. *Tenete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram.* Caluinus autem paruipendit, & regulam, & formam, & traditiones, quas didicerat Eccleſia, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam S. Pauli, & reliquorum Apoſtolorum. Meliùs, peiùs, prodeſſet, obeſſet, nihil vidit ille in Reformatione ſua, niſi quod lubuit. Non enim hoc ſibi propoſuerat, vt Reformati ſui occurrerent in vnitatem fidei, regulæ, & formæ Apoſtolicæ cum Catholicis: Imò è contra: vt diuerſi penitùs abirent à Catholicis, in fide, in regula, & forma Apoſtolica. Quod S. Pauli præcepto planè aduerſari fuit. Edixerat enim S. Paulus Epheſ. 4. *Solliciti eſtote ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus ſpiritus: ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ. Vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma. Vnus DEVS, & Pater omnium.* At Caluinus ſollicitus fuit ſoluere vnitatem ſpiritus gladio Schiſmatis. Diuiſit ille corpus Eccleſiæ: diuiſit ille ſpem vocationis noſtræ: diuiſit ille Dominum noſtrum. Non eadem eſt per illum, apud Chriſtianos omnes regula fidei Chriſtianæ: non eadem eſt per illum, apud Chriſtianos omnes forma Chriſtiani

ba-

Digitized by Google

baptiſmatis: neque per illum vnus DEVS eſt Chriſtianorum omnium.

Audi verò, Philotime, integram hominis audaciam! Non contentus Caluinus rupiſſe vnionem Eccleſiæ; ipſum quoque ſanctiſſimum vnionis Sacramentum violauit, aut potiùs ſuſtulit. Non admiſit ille tranſubſtantiationem Catholicorum Latinorum, quæ eadem ipſa eſt μεταστοιχείωσις, ſiue tranſelementatio Græcorum benè intellecta. Quam ſcilicet tranſelementationem fieri aſſeuerabant Chriſtianorum antiquiſſimi, in conſecratione panis: momento ſcilicet illo quo concepta Conſecrationis verba ſuper pane dicerentur. Quæſtionem illam exagitauit Caluinus, nodumque eius ſacrilegio reſoluit (abſit verbo contumelia). Conſecrationem nimirùm ipſam de Reformatione ſua omninò ſuſtulit: contra inſtitutum, contra vſum, & contra vnanimem conſenſum totius Eccleſiæ Chriſtianæ; quæ Conſecrationis canonem poſſidet, à principio adeò vetuſto, vt nullum principio illi determinetur ſignatè principium. Imò contra inſtitutum ipſum Domini, qui Conſecrationem illam fecit, quando Sacramentum Corporis & Sanguinis ſui inſtituit. Scriptum enim eſt diſertiſſimè, Dominum *accepiſſe panem*: deindè, *benedixiſſe pani*: quod eſt Εὐχαριστεῖν: vnde *Euchariſtia* ipſa dicta eſt. *Fregiſſe deinceps &*

diſtribuiſſe: Caluinus autem accepit panem. Et miſſam faciens benedictionem & conſecrationem, continuò fregit panem, & diſtribuit. Atqui benedictio & conſecratio Euchariſtiam faciunt. Ergo, quando Caluinus Euchariſtiam ſuam ſine benedictione & conſecratione inſtituit: Euchariſtiā ipſam (quod monſtrum eſt) ſine Euchariſtia celebrauit.

Accipe igitur, Philotime, audacias & confidentias Caluinianæ reformationis omninò extraordinarias. Et ex illis pauciſſimis quæ hìc breuiter perſtrinxi, diſce omnes eiuſdem in reliquis alijs, præcipitantias, intemperantias, & ἀλογίας. Hæc autem præ cæteris indicaui, in quibus tota eius, ſi quæ tamen eſt, religio quaſi in duplicato cardine vertitur. Imò inquies. Quare ergo conſenuiſti in Caluini Schiſmate & reformatione; tu qui Schiſma & reformationem Caluini tantopere exoſam habebas? Propter hoc ipſum, Philotime. Schiſmata namque tantopere ſemper auerſatus ſum, vt Schiſma facere in Caluini etiam ſchiſmate refugerim. Et niſi DEVS rerum humanarum arbiter, me inde manu apprehenſum eduxiſſet; torperem adhuc in veterno. Non quia feritatem Schiſmatis induiſſem, depoſuiſſemque animum redeundi ad ſinum Eccleſiæ Catholicæ. Sed quia falsò exiſtimabam licitum mihi fore perſeuerare in Eccleſia Schiſmatica, & malè re-

for-

formata, in quâ natus eram: procurando, vel ſaltem expectando tempus in poteſtate DEI poſitum, quo reditus vniuerſalis fieret Schiſmaticorum omnium ad Eccleſiam Catholicam. Et tutè ſis, Philotime, quàm maximè illud in votis ſemper habuerim.

Totum ergo DEI eſt; & totam illi habeo gratiam; quòd ante tempus illud, exoptatum à me expectatumque ardentiùs, conuerſus ſum ad Eccleſiam Catholicam: quam ſcilicet experior nunc Matrem meam dulciſſimam, quamque veneror & toto pectore amplector. Non enim conſilio maleuolo, ſed DEI voluntate factus ſum Catholicus. Et quicquid durum in me conſultum putaueram, illud DEVS vertit in melius, & pro mea ſalute factum voluit. Benedictum ſit Nomen eius in ſæcula.

HABES, Philotime, cauſas quæ me fecerunt Catholicum. Exponendæ illæ reſtant, propter quas eiurauerim librum quem edideram de Præ-Adamitis. Quas vt ſummatim & verbo comprehendam. Liber ille meus, cauſa fuit conuerſionis meæ. Et viciſſim; conuerſio mea, cauſa fuit abiurationis quam feci libri illius mei. Sed & illud clariùs explicandum eſt.

Nouiſti, Philotime, quomodo in Præ-Adamitis meis inquirendis, viam inſtiterim extra vias omnes omnium retro Theologorum, quotquot fuerunt

ab Apoſtolis. Hoc nimirum malè habuit Theologos eoſdem omnes, in quaſcunque Sectas hodiè diuiſi ſunt. Quique omnes, in alijs diſſentientes, in hoc verò conſentientes, & agmine facto, irruperunt in librum meum: illumque oppugnauerunt auctoritatibus omnibus SS. Patrum, Sacroſanctorumque Conciliorum; nec non vniuerſali conſenſu totius Eccleſiæ Chriſtianæ. Poteram fortaſſe vtcumque repugnare, Philotime, ſi mecum egiſſent humanis argumentis, non auctoritatibus. Sed cedendum omninò mihi fuit auctoritati tantarum auctoritatum. Nec deliberaui, vtrum auctoritati cederem. Sed in illo hæſitaui & ſuſpenſus fui. Cui auctoritati cederem & cui me dederem.

Hoc verò in primis me malè vrebat. Quòd Lutherani & Caluiniſtæ omnes, eaſdem machinas in me mouiſſent, quas retundere conantur in Catholicis; qui illos auctoritatibus ijſdem SS. Patrum & Conciliorum orthodoxorum nequicquam obruunt. De Lutheranis quidem, & de ſuo (quem mihi occinebant) Luthero, parum mouebar, Philotime; quia non eram de grege illo. Quid enim mihi erat cum Doctoribus vino recoctis? De Caluiniſtis autem, quia Caluiniſta eram, hæc mihi ipſe dicebam. Quid mihi illi recitant ſuum Caluinum, & ſuos Caluini aſſeclas; vt ſubijciar illorum auctoritati, qui ſubijci no-

nolunt neque Patribus, neque Concilijs, neque adeò Eccleſiæ ipſi Catholicæ? Atque vt nulli auctoritati ſubijciuntur, nulla viciſſim & illis auctoritas conceſſa eſt. Corpus enim Sectæ illius ſine capite eſt. Aut potiùs, corpus anomalum eſt, cui plura ſunt capita quàm membra. Quorum verò Caluiniſtarum auctoritati me ſubmittam? Anne Caluiniſtarum Batauorum? Sed illi, mille trahunt varias aduerſis ſententijs opiniones. An Puritanorum Anglicanorum? Apage verò monſtrum diſſenſionis & confuſionis horrendum, quod hodie regnat in Babele illa. Anne ad Germanos, anne ad Heluetios me conuertam? Sed nihil mihi cum Germanis, nihil cum Heluetijs eſt. An verò ad meos Reformatos, quos vocat, & quos habet mea Gallia, me conferam? Sed neque illis benè conuenit. Paucæ admodum Reformatis illis ſunt Academiæ in Gallia: atque illæ paucæ, in pluribus differunt: illorum Eccleſiæ ſuper illis, in contraria ſtudia, & diuerſas partes diducuntur.

Quæ verò eſt illorum auctoritas, vt me illis ſubijciam, & ad quorum tribunal cum ſecuritate confugiam? Hoc eſt, vt poſſim tale de illis ſperare iudicium, quod ſummæ auctoritatis ſit; à quo nulla detur prouocatio, & contra quod nulla fiat Iuriſdictionis vindicatio; quodque vbi viſum erit, rigorem iuris

le-

Digitized by Google

ſenire, & ſecundùm bonum & æquum decernere valeat. Mea namque cauſa talis eſt, vt talem ſummam auctoritatem Iudicibus ſuis optare debeat. Summæ autem dementiæ eſſet, ſummam illam requirere auctoritatem iudicandi de Religione, in Doctoribus Reformatis; illiſque; præcipuè Francicis; qui ſubditi ſunt REGI CHRISTIANISSIMO, & filio Eccleſiæ Catholicæ primogenito: cuiuſque adeò conſcientiæ commiſſum eſt, cauere in primis ne quid detrimenti Religio Catholica accipiat.

Finge enim (aiebam mihi ipſi) te ſtare coram Doctoribus Reformatis, vt vocant, Francicis: teque illorum fidem & conſcientiam appellare, vt iudicent de te, & de libro tuo; non ſecundùm præiudicia, vel ſua, vel aliena; ſed ſecundùm rationem quam ſequi profitentur, & ſuper quam notum eſt totam Caluini Sectam fundatam eſſe. Fac etiam illos (vt fert eorum genius) tangi intrinſecus, & induci poſſe tuis rationibus, vt tibi & libro tuo faueant. Putaſne illos vnquam auſuros expromere ſenſum ſuum intrinſecum de te, & de libro tuo? liberumque & integrum illis fore, ſententiam de te ferre, ſumma illa cum auctoritate, quæ abſoluta eſſe debet in condemnando & abſoluendo? Fruſtra es ſi id putas. Auctoritatem certè ſibi arrogabunt te condemnandi. Sed nullam prorſus habebunt te abſol-

 uen-

uendi. Neque ſi maximè cupiant, te abſoluere audeant. Quia neque liberum, neque integrum illis erit, abſoluere de errore qui fidei Catholicæ aduerſatur, quique repugnat Caluino ipſi. Cuius nimirum Secta toleratur in Gallia, neque heterogenea alia apud illam admittitur.

Inſaniam ergo ſi me vltrò ſubmittam auctoritati illorum, quibus pro certo ſciam nullam eſſe auctoritatem, niſi prætenſam in condemnando; nullam verò in abſoluendo. Neque prætereundum eſt, Philotime, quod mihi renuntiatum erat; quàm mala mens eſſet, & quàm malus Reformatorum meorum erga me animus: de quo non dubitabam. Atqui, aiebam, neceſſe omninò eſt vt auctoritati ſubijciar. Non enim datur apud Chriſtianos indiuiduum vagum, & auctoritate liberum. Nullaque alia auctoritas eſt, ad quam tutò confugiam, quæque plena & abſoluta ſit; præter auctoritatem Eccleſiæ Catholicæ, quæ reſidet in ſummo & Romano Pontifice, tanquam in ſuo capite. Qualis eſt Papa noſter ALEXANDER VII. nomine & re Sanctiſſimus.

Ille etenim, Philotime, verus eſt Seruus DEI Eliacim, de quo Iſaias cap. 22. *Qui præpoſitus eſt in Templo DEI: qui indutus eſt tunica, & confortatus eſt cingulo Sobna, Pontificis Summi Iudaici.* Cuique

DEVS

DEVS dedit clauem domus Dauid ſuper humerum eius. Qui aperit, & non eſt qui claudat: & claudit, & non eſt qui aperiat. Locus eximius & ſingularis Veteris ipſius Teſtamenti, quo deſignatur euidentiſſimè tranſlatio Pontificatus Summi Iudaici, ad Chriſtianum D. Petri. Expellit enim DEVS loco illo Sobnam, Pontificem ſummum Iudaicum, de Statione ſua, & de miniſterio ſuo deponit eum; vt det poteſtatem eius Eliacim filio Helciæ. Eliacim enim ille, cui DEVS dat clauem domus Dauid, apud Prophetam; S. Petrus fuit, cui Dominus idem dedit claues regni cœlorum, apud Euangeliſtam.

Confugi ergo, Philotime, ad auctoritatem Summi & Romani Pontificis, Succeſſoris D. Petri: vtpotè ad illam ſolam quæ aperit, & non eſt qui claudat; quæ claudit, & non eſt qui aperiat. Qua nulla datur potior in toto Orbe Chriſtiano, cuique nulla alia par dari poteſt, in illis quæ ad fidem Chriſtianam & mores ſpectant: quæque me potuit condemnare & abſoluere, vtrumque verò abſolutiſſimè, ſummo ſuo iudicio, & à quo nulla datur apud Superiorem prouocatio. Neque illud tantùm debui, Philotime, ſecundùm bonam mentem, & ſecundùm bonam ipſam conſcientiam, confugere ad auctoritatem Summi & Romani Pontificis, SANCTISSIMI PATRIS noſtri, in iudicio libri mei, & mei

ipſius

ipſius ſuper libro meo. Imò illud etiam facturum receperam, libro illo de quo agebatur. Multoties enim in illo, verbiſque conceptiſſimis edixeram; *Me, meaque omnia obſequenti & cæca religione ſubmiſſurum Magiſtris & Dominis meis, Doctoribus orthodoxis, penes quos ius eſſet ſummum inquirendi & ſtatuendi de Theologicis.* Quales nempè Iudices ſummos delegare ſolet Summus Pontifex Papa noſter beatiſſimus. Imò & quales ſolus delegare poteſt.

Sed enim, Philotime, ex quo me ſubmiſi auctoritati Summi & Romani Pontificis, pro iudicio libri mei: ex eo etiam me commendaui, & tradidi, in clientelam & fidem Eccleſiæ Catholicæ, cuius Summus & Romanus Pontifex, Papa noſter beatiſſimus, Caput eſt. Ad quam ſcilicet Eccleſiam Catholicam continuò me conuerti, & cui illicò me dedi. Veriſſimumque adeò eſt quod prædixi: librum illum meum cauſam fuiſſe conuerſionis meæ ad fidem Catholicam: & viciſſim, conuerſionem meam ad fidem Catholicam, cauſam fuiſſe abiurationis quam feci libri eiuſdem mei. Liber meus conuerſionem meam fecit. Et conuerſio mea abiurationem fecit libri mei. Non enim potui fieri Catholicus, quin eiurarem librum illum qui apertè repugnabat auctoritati & ſenſui Eccleſiæ Catholicæ.

Non defugio, Philotime, quin Præ-Adamitas

meos

meos plûs oculis meis quondam amauerim. Sed ſcandalum tantò plùs etiam ſemper odi. Et malui oculum eijcere, quàm ſcandalum inferre Eccleſiæ, erroremque in ſinu fouere. Sat habui quod perſuaſi me non malo fine illos cogitauiſſe. Et re ipſa comprobaui (quod re ipſa feci) me illos bona fide cenſuræ Eccleſiæ Catholicæ ſubmiſiſſe. Cœtera quæ ad librum eundem pertinent, quæque ſuper illo mihi euenerunt; perlege, Philotime, in deprecatione quam depoſui ad pedes SANCTISSIMI PATRIS noſtri, vbi Romam adueni. Quamque vt tibi, cœteriſque amicis meis, notam facerem, ad calcem huius Epiſtolæ edendam curaui. Vale, & me amare perge.

DE-

DEPRECATIO ISAACI PEYRERII,

AD

SANCTISSIMUM PATREM Noſtrum, Pontificem Optimum Maximum,

PAPAM ALEXANDRUM SEPTIMUM,

Super Libro edito, cui titulus eſt, *Præ-Adamitæ, &c.*

PATER SANCTISSIME.

RATIONEM redditurus de Libro edito, cui titulus eſt, *Præ-Adamitæ*, propter quem compellor ante pedes SANCTITATIS TUÆ. Primum hoc fateor. Me huius Libri Aucto-

Digitized by Google

rem eſſe. Quod non dico arroganter: ſed gloriam daturus DEO, qui DEVS veritatis eſt. Et debita cum ſubmiſſione, debita vtique cum reuerentia, totum me ſubijciens iudicio & decreto SANCTITATIS TVÆ; qualecunque de me, & de Libro meo futurum erit.

Confidentiam certè meam, PATER SANCTISSIME, non facit tenuitas mea. Sed totam mihi præſtat benignitas TVA; quæ benignitatem DEI imitatur. Cuius ſcilicet Iuſtitia adeò miſericors & benigna eſt; vt pœnam etiam infligendo, pœna iuuet, recreetque peccatorem. TVA igitur benignitate fretus, PATER SANCTISSIME; oro TE ſuppliciter hanc veniam: vt quæ dicam de Libro illo de quo agitur, & de propoſito quod habui in illo ſcribendo; tam candidè ad aures SANCTITATIS TVÆ perueniant, quàm ſimpliciter, & quàm bono (ſaltem vt putabam) fine, à me cogitata, & ſcriptis mandata fuiſſe, ingenuè & ſine fuco, dehinc aperiam.

Duo dicam de Libro edito. Quæ me cauſæ ad illum ſcribendum impulerint. Tùm, quæ me ratio ad illum edendum mouerit.

Ad primum: quod eſt de cauſis, quæ me ad ſcribendum impulerunt. Illas ego, PATER SANCTISSIME, ita tractabo, vt non ſtabilire videar, quod abſit; ſed oſtendere, quæ illarum

fa-

Digitized by Google

facies mihi apparuerint, mihique illuſerint.

Fateor itaque, PATER SANCTISSIME, coram SANCTITATE TVA, tanquam coram DEO, cuius imaginem SANCTITAS TVA gerit in Eccleſia DEI: me non latuiſſe hypotheſim quæ mihi venit in mentem, de primis hominibus ante Adamum conditis; diuerſam penitùs abijſſe ab opinione SS. Patrum, nec non aberrauiſſe toto orthodoxorum Conciliorum canone: totamque doctrinæ Chriſtianæ fabricam de homine lapſo, & redempto; fundatam fuiſſe à Patribus, & Concilijs, ſuper hypotheſi de Adamo primo omnium hominum formato; à quo deinceps totum humanum genus per vniuerſas terrarum plagas effuſum & propagatum eſſet.

Sed reputet SANCTITAS TVA, pro ſua manſuetudine & æquitate: me tempore in illo quo talem hypotheſim cogitaui & concinnaui, de grege Caluini ſectatorum fuiſſe: Sectamque Caluini ſolam, cauſam præbuiſſe tali errori meo. Quamuis enim Secta illa talem errorem apertè non profiteatur: Illud tamen, PATER SANCTISSIME, palmarium eſt apud omnes Caluini ſectatores, paruipendere auctoritatem SS. Patrum, & Sacroſanctorum Conciliorum: ſi quid illis videatur apud Patres & Concilia, non conuenire cum ſua vel ratione, vel

Digitized by Google

interiori ſpiritus ſui emotione; vel non congruere cum illo vero, quem ſibi fingunt, ſacrarum literarum intellectu.

At, qua ratione Caluinus detrectauerat auctoritatem Patrum & Conciliorum: Idem mihi licere de Caluino putabam, quod illum de Patribus & Concilijs ſibi arrogauiſſe noueram. Neque hærendum Caluino ipſi exiſtimabam, qua parte hæſerat Patribus & Concilijs in vulgata hypotheſi, de Adamo primo omnium hominum formato: ſi hypotheſis de primis hominibus ante Adamum creatis; mihi videretur conueniens magis, & rectæ rationi, & genuino totius Scripturæ ſacræ intellectui. Quidni enim, ſecundùm regulam iuris æquiſſimam & vulgatiſſimam, eodem iure in Caluinum ipſum vterer, quod & ipſe in Patres & Concilia ſtatuiſſet?

Atqui hypotheſis de primis hominibus ante Adamum conditis, mihi videbatur conueniens magis, & rectæ rationi, & genuino totius Scripturæ ſacræ intellectui. Quod pluribus, PATER SANCTISSIME, toto meo Opere oſtendere conatus ſum: neque eadem refricare hoc loco refert. Ergo, qua ratione Caluinus Patres & Concilia neglexerat, in ſtabilienda ſecta ſua: ita & negligendum Caluinum duxeram, in ſtabilienda mea hypotheſi. Ex recta ſcilicet ratione, & genuino (qualis mihi tunc

ap-

Digitized by Google

apparebat, incautè ſanè erranti) ſacrarum literarum intellectu.

Verum enimuero: quanquam mihi ipſi falsò perſuaderem, hypotheſim traditam à Patribus & Concilijs, de Adamo primo omnium hominum creato; vulgato magis conſenſu, quàm exquiſita rei ipſius veritate fuiſſe creditam. Non tamen interea dubitaui vnquam, PATER SANCTISSIME, quin veriſſimè & ſanctiſſimè ſcripta & decreta fuiſſent, quæcunque ſuper hypotheſi illa, Patres Sanctiſſimi, & Sacroſancti Conciliorum canones ſcripſiſſent & decreuiſſent; de Fidei capitibus, & de myſterijs Chriſtianis omnibus ad ſalutem noſtram ſpectantibus.

Non dubitandum ſiquidem exiſtimaueram, PATER SANCTISSIME, quin veriſſima & ſanctiſſima doceri & decerni potuiſſent, ſuper hypotheſi falſa. Quod pateret exemplo in Aſtronomicis comprobatiſſimo, duarum hypotheſeon, de motu cœli, & de motu terræ: quarum altera certiſſimè falſa eſſet. Ad vtramque tamen veriſſimè accommodaretur totus cœlorum ordo, & quæcunque de illo ordine demonſtrarentur. Imò nihil apertiùs & vulgatiùs occurrebat in diſciplinis omnibus demonſtrabilibus, demonſtrationum omnium veriſſimas & certiſſimas, fundatas eſſe ſuper hypotheſibus falſis. Quin & falſis poſitis & creditis. Ni-

Nihil ergo prohibebat (vt mihi videbatur) credidiſſe, capita fidei Chriſtianæ omnia quæ ad ſalutem noſtram ſpectarent; potuiſſe accommodari ad hypotheſim, quam mihi perſuadebam parum perſpectam, de Adamo primo omnium hominum formato. Ex tradita, vt mihi veriſimile tunc erat, Iudæorum illorum opinione: qui ſibi ipſis, & primis Patribus noſtris Chriſtianis perſuaſiſſent; more, aut potiùs vitio illo humano, quo ſe gentes omnes gentium aliarum omnium primas & antiquiſſimas ſemper profeſſi ſunt; gentem ſuam Iudaicam gentium omnium fuiſſe vaginam. Atque adeò patrem ſuum Adamum (de quo certiſſimè conſtaret auctorem & patrem ſuum fuiſſe) fuiſſe itidem auctorem & patrem omnium hominum.

Non illud certè Copernicus ſibi propoſuerat, PATER SANCTISSIME, cùm celebre ſuum Syſtema Aſtronomicum ſuper hypotheſi de motu terræ inſtitueret: euertere diuina inuenta & obſeruata omnium retro Aſtronomorum, quæque ſuper illis excellentem in modum demonſtrauerat Ptolemeus. Noluerat, inquam, ille inuertere per ſuam hypotheſim, mirabilem illum qui apparebat rerum omnium cœleſtium ordinem: confundere ortus & occaſus ſyderum: interturbare curſus & recurſus, phaſes, theorias, aſpectus, & configurationes; tùm quas

pla-

planetæ ipſi inter ſe componunt, tùm quas illi cum Stellis fixis occurſibus ſuis repræſentant. Imò illa mens fuerat ſpeculatiſſimo Aſtronomo, tenorem eundem rerum omnium cœleſtium retinere: & quas de illis Ptolemeus demonſtrationes, ſecundùm veterem hypotheſim de motu cœleſti, ediſſet; commodiores tantùm, breuiores & clariores, ſecundùm nouam ſuam de motu terræ poſitionem, falſam licet, animis & ſenſibus Aſtronomorum omnium exhibere.

Neque illa mens mihi fuit vnquam, PATER SANCTISSIME, (abſit enim vt talem vnquam, & nefandam adeò concipiam) abnegare Scripturas ſacras, neque illarum ſenſum contorquere, neque fidei Chriſtianæ capita vlla quæ ex Scripturis ſacris eliciuntur, conuellere; nec quæ de illis ad ſalutem noſtram pertinentibus, ſanctiſſimè, ſcripſerunt SS. Patres, & orthodoxi Conciliorum canones decreuerunt, vel in minimis concutere. Quin è contra, illa eadem ſolidiùs multò & firmiùs, vt clariùs & expeditiùs, demonſtrari poſſe malè putaueram, ex noua hypotheſi de hominibus ante Adamum conditis; quàm explicata fuiſſent de Adamo primo omnium hominum formato.

Hoc igitur per inconſultum errorem apud me reputabam, PATER SANCTISSIME, hypothe-

Digitized by Google

theſim hanc nihil omninò officere potuiſſe Religioni Chriſtianæ. Imò ex aduerſo multum conducere ad elucidationem Scripturæ ſacræ, & myſteriorum fidei Euangelicæ. Concordare etiam miris modis cum hiſtorijs omnibus Gentium retroantiquiſſimarum. Tùm verò cum opinione illa, quam tamen falſam reputo, de æternitate mundi; ſi non abſoluta, ſaltem de indeterminato principio, quo Philoſophi antiqui aſſeuerabant mundum fuiſſe conditum. Et, quòd non parui momenti mihi videbatur; tolli apparebat ex hac eadem hypotheſi, controuerſiam omnem de origine gentium illarum; quas vel patres noſtri ſuperioribus paulò ſeculis penetrauerunt; vel quas detectas tantùm & delibatas, neque dum etiam penetrauimus, neque adeò nouimus, quales, & quantæ ſint, & à quibus oriundæ.

Quia verò talia quamplurima animo meo diù obuerſata, aliquam veritatis ſpeciem præſe ferebant. Fateor, PATER SANCTISSIME, me illis omnibus fuiſſe adductum; vt quas de noua hac hypotheſi, varias, multiformes, & confuſas imagines conceperam; ſcriptis mandarem, tentaremque redigere illas ad formam congrui & dilucidi Syſtematis. Qualis, PATER SANCTISSIME, hæc eſt prima pars de qua agitur, typis exarata, & in lucem edita. Cuius ſcilicet editionis cauſa iam mihi redden-

Digitized by Google

denda eſt. Et explananda ratio, quæ me ad euulgandam partem imperfecti Operis impulerit.

Ac primùm, PATER SANCTISSIME, me non ſpontè, ſed quodammodò inuitum, Partem illam primam publici juris feciſſe; illud ipſum indicio maximo poterit eſſe, quod Opus imperfectum erat. Atque vt rem, qualis eſt, apertiùs dicam. Abſolueram Partem illam primam, quo tempore Sereniſſimus Princeps CONDÆVS, Dominus meus, diſceſſit è Gallijs, & in Belgium cum exercitu ſuo mouit. Officij & obſequij mei erat, ſequi tantum Principem Dominum meum. Omni igitur depoſita Operis mei cogitatione & cura, diſcedens eodem tempore Lutetia, commendaueram amico meo compactum de hac noua hypotheſi codicem manu mea ſcriptum. Obteſtátuſque erám illius fidem, nemini copiam faceret ſcripti mei: redderetque, ſi quando in Galliam rediens, vltimam toti Operi manum imponere liceret.

Exceſſerant ferè animo & memoria mea, quæcunque olim ſcripſeram de illa hypotheſi, & quæcunque de ipſo etiam totius Operis propoſito ſcribenda inſtitueram. Cùm ecce, neſcio quo fato; me verò, imperij lege, coacto magis, quàm obſequente; codex meus Lutetia Bruxellas ad me delatus eſt.

Digitized by Google

Vocabar tunc temporis in Hollandiam, propter res meas priuatas. Et impetrata venia à Sereniſſimo Principe Domino meo, Amſtelodamum veneram. Incideramque in turbam Typographorum, qui plurimi ſunt in illa vrbe: quique me certatim omnes ſollicitabant darem illis codicem *Præ-Adamitarum* meorum: quia nouerant me illum attuliſſe. Nuſquam enim, ex quo illum acceperam, omittebam.

Quid facerem? Cauendum mihi videbatur diligenter vnico illi, quod mihi erat, exemplari. Quodque (vt ingenuè fatear PATER SANCTISSIME, quæq; mea cæcitas fuit) vnicè diligebam; tùm propter nouitatem cogitati, tùm quia cogitatum meum erat: atque vt ait ille, *quia næuos noſtros & cicatrices amamus*. At neque ſemper & vbique portare poteram codicem illum meum: quo me præcipuè iuſſa Sereniſſimi Principis Domini mei trahebant, & retrahebant. Timebam ſcilicet oneri meo: nemi-nemque habebam, vel in Belgio, vel in Hollandia, cui pignus hoc confidentèr crederem. Vtendum ergo mihi erat commoditate Typographorum Amſtelodamenſium: nec non libertate imprimendi, quæ mihi tum Caluiniſtæ laxior erat, quàm licuiſſet Catholico. Conſultumque hac ratione putabam timori meo, & ſecuritati fœtus mei; ſi quod

vni-

vnicum illius habebam exemplar; Typographo darem; qui pro vno centum redderet, & quamplurima alia exempla propagaret.

Hoc verò confidentiùs præſtiturum me poſſe exiſtimabam, PATER SANCTISSIME, quod toto Opere meo obteſtabar, me nihil aſſeuerantèr ſtatuere de hypotheſi mea: Sed eam exercitationis gratia exhibere, omnibus impugnandam, & cenſuræ Eccleſiaſticæ ſubijciendam: cuius auctoritati, me, meaque omnia, obſequenti & cœca religione deuouebam. Librum quinetiam illum meum nomine meo non inſcribebam; latiturus poſt tabulam, & excepturus quale foret de illa omnium iudicium. Non enim dubitabam, quamplurimos in talem hypotheſim acritèr inſurrecturos. Sed non mihi venerat in mentem, PATER SANCTISSIME, gentam vllam, reperi vſquam poſſe, quæ in caput meum propter librum illum coniuraret. Vel enim, aiebam, ignotus ero quia nomen meum tacui. Vel ſi notus ero, & nouitas propoſiti mei Chriſtianum quemquam offenderit; admonebit me Chriſtianus frater meus, more humano, & Chriſtiano. Præſertìm certè nihil aſſeuerantem, exercitationis cauſa ſcribentem, auctoritati Eccleſiæ me ſubijcientem, & doceri velle clara & aperta voce profitentem. Hoc etiam in primis caueram, PATER SAN-

 CTISSI-

CTISSIME, vt Typographus meus ſe mihi fide religioſiſſima obſtringeret, nullum exemplum libri illius miſſurum in Belgium. Ne ſcilicet Princeps Dominus meus, in cuius fide eram apud Belgas, conquerentem Belgam audire poſſet, vel de religione quam profitebar, vel de opinione noua, quam in Belgium diſſeminare voluiſſem.

Redieram ex Hollandia in Belgium ad Sereniſſimum Principem Dominum meum, qui me Namurcum remiſit. Vbi per ſex menſes continuos ſeceſſeram; cùm mihi nihil tale cogitanti relatum eſt, emanaſſe à Domino Epiſcopo Namurcenſi, cenſuram in librum meum; per totas ciuitatis Eccleſias vibratam; feſto celeberrimo, Natalium Domini, anni 1655. & frequentiſſimo totius populi concurſu. Non indicato publicè nomine meo, quia liber erat anonymus: ſed emiſſis, qui me nominarent, infamarentque cenſura illa Caluiniſtam & Iudæum notari..

Inuocaui illicò Sereniſſimi Principis Domini mei fidem in qua eram, & ſine qua non veniſſem in Belgium. Conteſtatuſque ſum Serenitatem ſuam, ne vim mihi inferri pateretur. Scandalum ſiquidèm ex hoc libro ortum non ex me emanauiſſe. Quippè quia nemini librum illum dederam in toto Belgio, & nemini vtiquè apud Belgas de illo mentionem feceram. Mit-

Digitized by Google

Mittere me decreuerat Sereniſſimus Princeps Dominus meus, ad præſidium quod habet, nomine Linchamp, Eburonibus & Treueris conterminum. Bruxellasque veneram, vt mandata Serenitatis ſuæ exciperem. Expectabamque literas ad Præfectum præſidio, quò iturus eram, quæ mihi de die in diem procraſtinabantur. Cùm ecce, inauſpicata die menſis Februarij, anni 1656. irrumpunt in cubiculum meum, agmine, & impetu facto, triginta homines armati: & extractum cubiculo, & domo, rapiunt per plateas: & per longos ciuitatis anfractus, ſublimem raptum intrudunt in carcerem.

Vbi primùm à tam impræuiſo auſu, lux reddita menti eſt, & hiſcere mihi licuit: petij cuius decreto raptus fuiſſem in carcerem. Reſpondit mihi adminiſtrorum dux, decreto D. Vicarij generalis Archiepiſcopi Mechlinienſis. Neque multo pòſt tempore intrauit in carcerem D. ipſe Vicarius, duobus alijs, & Scriba ſuo comitatus. Meque interrogare cœpit, quis, & qualis, & cuias eſſem. Ego verò illata & recenti, illaque acerba (vt tunc accipiebam) iniuria, violentèr perculſus: inuerſo Iudiciorum ordine, in Iudicem quem tempore in illo non agnoſcebam meum, inuectus ſum. Illumque ècontrà incurſare cœpi, quod oblitus iuris omnis Chriſtiani, & humani, tam inclementèr in me ſæuijſſet:

con-

Digitized by Google

contra fidem in qua eram tanti Principis Domini mei: contra fidem publicam fœderis, quod Sereniſſimus Princeps Dominus meus inierat cum Rege Catholico: & contrarius omne gentium. Quod ſcilicet vehementer cum illo expoſtulaui; & quo ſolent exulceratæ mentes verborum effluuio dolores ſuos exonerare; vt D. Vicarius, amoueri me indè iuſſerit. Vixque diſceſſeram, è conſpectu eius, cùm & ipſe cum ſuis è carcere exceſſit: Iudicium ſuum deſerens, & indicta cauſa quare me in carcerem mitti decreuiſſet.

Neq; illum, PATER SANCTISSIME, poſt illa vidi. Nam cùm me Sereniſſimus Princeps Dominus meus, repeteret tanquam ſuum, & in cuius fide, & iuriſdictione eſſem: fatebatur iuſtum illud eſſe Sereniſſimus Princeps Archidux Leopoldus, qui tum præerat Belgio. Sed carceris mei conſcius, negabat me liberare poſſe non conſentiente Iudice Eccleſiaſtico: In quem nulla illi eſſet poteſtas in Belgio, niſi precaria; neque adeò Regi ipſi Catholico.

Quia verò non tam facilè erat D. Vicario expedire ſe à flagitatione, qua me Sereniſſimus Princeps Dominus meus repetebat; neſcio quo caſu accidit, vt ipſe morbo correptus fuerit, quo deindè ingraueſcente, intrà paucos dies mortuus eſt.

Vene-

Digitized by Google

Venerunt poſt mortem D. Vicarij, literæ à SANCTITATE TVA, quibus ſignificabat ſe valdè commoueri in ijs quæ de me, tanquàm nefando hæretico, ſcripta fuiſſent. Hoc verò malè habebat Sereniſſimum Principem Dominum meum, in cuius manum victoria & fide præſtantem me tradideram. Sed qui parte alia, quæ tanta eſt tanto Principi erga Sedem Apoſtolicam veneratio & erga SANCTITATEM TVAM religio; nihil committere volebat, quod SANCTITATEM TVAM offenderet. Atque vt leuarem animum eius anxium omni de me ſollicitudine, ac diuinæ gratiæ radio mihi affulgente, ſaluti meæ conſulerem. Oraui ſupplicitèr, & enixè, Sereniſſimum Dominum meum, vt veniam impetraret à SANCTITATE TVA, qua mihi liceret aduolui ad pedes eius. Meque, & librum meum, ac omnia mea eidem ſubijcere.

Habeo gratiam, illamque maximam, Maximo Principi, & Domino meo optimo, qui talem pro me veniam à SANCTITATE TVA impetrauit: tùm pro natiua illa, quæ TIBI ineſt, PATER SANCTISSIME, humanitate ingenij: tùm verò maximè, pro Chriſtiana illa qua incenderis erga omnes animi charitate. Adſum ergo, PATER SANCTISSIME, & aduoluor ad pedes SAN-

CTI-

Digitized by Google

CTITATIS TVÆ. Et quod bonorum omnium ſummum mihi eſt: DEVM in TE PATER SANCTISSIME, videre mihi videor.

Atque vt intelligat SANCTITAS TVA, quàm longè abſim ab illa mente qua me fuiſſe nonnulli fortè putauerunt; Sectam nouam introducendi. En ego ipſe, PATER SANCTISSIME, qui cum primo lacte Sectam Caluini ſuxeram, quam Galli Reformatam vocant; eiuraui protinùs illam ipſam ad pedes SANCTITATIS TVÆ, & me addixi Eccleſiæ Catholicæ, cuius TV PATER SANCTISSIME, Caput es. Nimirùm, vt Te ſummum Pontificem agnoſcerem; & Te Iudicem ſummum mihi ipſi ſtatuerem. Cui ſcilicet per me ipſum de me liceret, quicquid de me decernere SANCTITATI TVÆ libitum eſſet.

Toto cœlo diſtat, PATER SANCTISSIME, opinione ſua nouam Sectam introducere velle: Et opinionem ſuam auctoritati Eccleſiæ ſubmittere. Illud, nouatoris hæretici eſt: Hoc, Chriſtiani obſequio Fidei hærentis, & affixi. Si quid autem excuſationis error meus habere poſſet, illud fortè acceſſerem ab ijs verbis, quæ in proœmio mei Syſtematis ſcripſi, quæ ſunt huiuſmodi.

Si quis cauſa cognita me errare demonſtrauerit. Hoc eſt: me in aliquo vel minimo aduerſari hiſtoriæ

Digitized by Google

Geneſeôs ; vel quibuſlibet locis alijs Scripturæ ſacræ, & orthodoxæ : vel diuerſum abire quantum latus vnguis eſt, à quolibet capite fidei Chriſtianæ. Primùm habebo illi gratiam maximam quod me docuerit. Deinde verò, nomen meum non pudebit apponere : Imò glorioſiſſimè mihi verſurum putabo, ſi illud totum & quadratis literis impleuero, in eiurando tali errore meo. Quem abominor, ſi quis talis meus eſt. Quamuis enim mihi ipſi ſim amiciſſimus, magis tamen mihi eſt amica veritas. Quod vnicè profiteor.

Neuè dicar per hæc verba effugium mihi parauiſſe, quale dicuntur ſibi quærere Hæretici omnes, quibus ſolenne eſt eadem proteſtari; ſe retractaturos hæreſes ſuas, ſi illis demonſtrentur hæreſes eſſe. Quia nempè conuinci obſtinatè nolunt. Hæc etiam ſcripſi capite 8. Exercitationis meæ.

Si licet per dominos, & magiſtros meos Doctores orthodoxos, penes quos ius eſt ſummum inquirendi, & ſtatuendi de Theologicis. Et quorum Iudicio, me, meaque omnia, obſequenti, & cæca religione deuoueo. Experiar, nùm facilior accommodetur his verſibus explicatio, ſi dicimus. &c.

In quibus, PATER SANCTISSIME, omne mihi præcluſi effugium. Cedere enim paratus ſum, vel demonſtrationi, vel auctoritati. Et ſi demonſtratio parum firma mihi videbitur, auctoritas ſola

Digitized by Google

Eccleſiæ efficiet totum meum obſequium, illudque cœcum, in illis omnibus quæ Iudices ſummi ad hoc delegati, ſtatuent, & decernent de meis opinionibus, aut erroribus. Iudices autem ſummos illos intelligo, PATER SANCTISSIME, quos Summus, & Romanus Pontifex delegaret; penes quem ſolum poteſtatem fuiſſe tales delegandi ex animo credo. Quis enim alius ex omnibus Sectis Chriſtianis, præter Romanum Pontificem, tale quid ſibi arrogare præſumpſerit? Patiatur vltimò SANCTITAS TVA, PATER SANCTISSIME, vt hìc etiam addam, & apponam, quæ ſcripſi in fine capitis vltimi Exercitationis. Talia ſunt:

Lectorem meum beneuolum oratum volo, vt quæcunque ſcripſi, ſcripta putet exercitationis cauſa, & gratia. Nihil enim auſim aſſerere de his, quæ parum conuenire videntur cum recepta opinione totius Eccleſiæ. Cuius præceptis totum me ſine fraude, & deuotiſſimè addico.

En ego, PATER SANCTISSIME, ille ipſe, qui me totum ſine fraude, & deuotiſſimè addico Eccleſiæ Catholicæ, & SANCTITATI TVÆ. Statuat quicquid voluerit de me, & de meo libro SANCTITAS TVA. Voluntas eius pro ratione, & pro lege mihi erit. Vnum hoc SANCTITATEM TVAM oro, PATER SANCTISSIME,

vt

Digitized by Google

vt talem de me opinionem pro charitate ſua concipiat, me ſcripſiſſe ſimpliciter & ſine bono (vt mihi tunc viſum eſt) quæcunque de tali hypotheſi ſcripſi. Et præter expectationem meam eueniſſe, quodcumque de ſcripto meo ſcandalum natum eſt. Poſui quæſtionem illam problematicam; quæque in vtramque partem poſſet diſputari. Ac proindè quæ de illa ſcripſi, exercitationis tantùm cauſa ſcripſiſſe toto meo Opere proteſtatus ſum. Non ergo tanti illam feci, quin pluris faciam ſcandalum quod ex illa ortum eſt.

Atque vt manifeſtè appareat SANCTITATI TVÆ, me ex animo, & toto pectore dicere quæ loquor. Fateor ingenuè, PATER SANCTISSIME, me in illa hypotheſi exponenda, deluſum fuiſſe imagine ipſa veritatis, qua alliciebar; & qua alios allici poſſe exiſtimaueram, quia innocentem putaueram: Sed à qua deinceps abſtinendum omninò eſſe mihi ipſe auctor ſum: quia omninò contrariam experior propoſito ipſo meo. Non enim conſtitueram propoſitum meum propter illam hypotheſim; ſed viceuerſa, hypotheſim induxeram propter propoſitum meum, & tanquam propoſito meo conducibilem. Quod vt clariùs intelligat SANCTITAS TVA, abſoluam quod ſupereſt deprecationis huius meæ: & aperiam deinceps,

quale fuerit Propoſitum principale totius mei Operis.

NIHIL certiùs eſt, PATER SANCTISSIME, Chriſtianos omnes Gentiles Salutem ſuam debere Iudæis, Chriſto ſcilicet ex Iudæis orto. Quod docemur ore ipſo Domini dicentis Samaritanæ: *A Iudæis Salus eſt*. Quin & illud ipſum, quod dicebat DEVS FILIVS mulieri gentili; DEVS PATER edixerat longè antea Patribus Iudæorũ. *Benedicẽdas in ſemine eorũ, omnes gentes, omnes tribus, omnes nationes, & omnes terrarum omnium familias*. Imò illam fuiſſe Iudęorũ prærogatiuã dixit Apoſt. ep. ad Rom. c. 2. & 9. *Quòd illis credita eſſent DEI eloquia; Quorum eſſet adoptio, & teſtamentum, & legiſlatio, & obſequium, & promiſſa. Quorum Patres. Et ex quibus Chriſtus eſſet ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia DEVS benedictus in ſecula. Amen.* Vndè appareret Gentiles omnes qui ſunt natura alieni à gente, à tribu, à natione, & à familia Iudæorum: vel benedictos, vel benedicendos eſſe; in ſemine Iudæorum, qui Chriſtus eſt; Dominus, omnium Iudæorum & Gentilium. Per quẽ ſcilicet Gentiles adoptati ſunt in populũ DEI, & per quẽ inſiti ſunt in Iudæorũ ſtipite: vt fiant participes benedictionis, & ſalutis, quæ in familia & ſtipite Iudæorum fuit.

Abdicatos ſed enim fuiſſe Iudæos ſua familia, nec

nec non defractos ſua arbore, tùm propter peccata ſua, tùm propter peccata patrum ſuorum; teſtes ſunt vtriuſque fœderis Sacræ Paginæ: & res ipſa à morte Chriſti (ſummo illorum flagitio) comprobauit. Illud autem myſterio factum fuiſſe nos docuit Apoſtolus capite 11. ad Romanos. *Vt per Iudæorum delictum, & perditionem, Salus eſſet Gentibus. Et cæcitatem obueniſſe ex parte Iudæis, donec plenitudo Gentium intraret.* Quibus ſignificaretur, Iudæos reiectos fuiſſe, vt Gentiles in eorum locum ſufficerentur. Atque olim reſtituendos ſub finem ſæculi, cùm plenitudo Gentium intrauerit. Ad tempus igitur derelictos fuiſſe Iudæos, neque propterea omninò repulſos.

Reſtaurationem verò Iudæorum futuram expreſſit S. Paulus verbis conceptiſſimis, vbi ait cap. eod. 11. *Et ſic totus Iſraël ſaluabitur, ſicut ſcriptum eſt. Veniet Redemptor ex Sion, qui eripiat, & auertat iniquitatẽ à Iacob. Et hoc illis à me teſtamentum: cùm abſtulero peccata eorum.* Deus ergo auferet peccata Iudæorum. Atque in primis auferet incredulitatem eorum. Cor illis lapideum carneo mutabit. Aperietque oculos, vt videant, & credant in eum quem transfixerunt.

Quod vt faciant Iudæi, ideſt, vt credant in eum quem transfixerunt; ex officio Chriſtianorum

eſſe

eſſe Iudæos adhortari, nemo eſt qui inficias ierit. Quin & miniſterio Chriſtianorum confieri debere illud, nos docuit Apoſtolus loco eodẽ. *Non enim*, inquit, *ſic offenderunt Iudæi Vt caderent. Sed illorum delicto Salus eſt Gẽtibus, Vt Gentes Iudæos æmulentur*. Ad æmulationem verò prouocandos Iudæos prædixerat DEVS olim Deuter. 32. his verbis: *Ad æmulationem prouocabo Vos per Gentẽ, quæ non eſt Gens*; id eſt per Chriſtianos Gẽtiles; qui non reputabantur in Gente DEI, antequam fierent Chriſtiani.

Æmulationem rursùs illam habere Iudæos, *Sed non ſecundùm ſcientiam*, teſtatur Apoſtolus cap. 10. ad Romanos. Idem capite ſequenti, ad illam ſcientiæ æmulationem prouocare Iudæos nititur vbi aït. *Si quomodò ad æmulationem prouocem carnem meam, & ſaluos faciam aliquos ex illis*. Chriſtianorum ergo maximè intereſſe quis dubitauerit, prouocare Iudæos ad æmulationem ſcientiæ Chriſtianæ? tùm ex mandato DEI: tùm ex Apoſtoli præcepto, & exemplo: tùm & ne ſibi inuidiam comparent ingratitudinis; ſi æmulationem ſalutis ſuæ denegent Iudæis, quibus & ipſi ſalutis ſuæ auctorem debeant; quique pro illis, vt loquitur Apoſtolus, ex parte perierunt.

Ad hoc verò Chriſtianos inuitat Apoſtolus idem, cap. 11. ad Romanos, argumento potentiſ-

ſimo

Digitized by Google

ſimo, & petito ab vtilitate Chriſtianorum ipſorum, vberrima. *Nam ſi*, inquit, *delictum Iudæorum diuitiæ ſunt Mundi: & diminutio eorum, diuitiæ Gentium, quantò magis plenitudo eorum?* Et paulò inferiùs. *Si* (ait ille) *amiſſio Iudæorum, reconciliatio eſt Mundi; quæ erit aſſumptio, niſi Vita ex mortuis?* Atquì plenitudo, & aſſumptio Iudæorum, quæ futura erit quædam reſurrectio Mundi; nec non effuſiſſimus diuitiarum, & benedictionum diuinarum ſuper Chriſtianos, & Mundum ipſum totum, cumulus: conuerſio Iudæorum futura eſt. Conuerſio verò Iudæorum, diuina gratia aſpirante maximè, ac potiſſimùm; pendet ab æmulatione, ad quã Chriſtiani prouocare debent Iudæos. Ergo diuitiæ Chriſtianorũ, diuitiæ & reſurrectio ipſa Mũdi; à Chriſtianis ipſis pendet: quatenùs prouocare debent Iudæos ad ſuam ſalutem.

Hæc omnia ſeriò apud me perpendens; non impoſſibilem fore prouocationem illam, neque vanum, & inutile tentamentum eius, mihi perſuaſeram, PATER SANCTISSIME. Quamuis enim Iudæos videamus pertinaci, atque omninò (vt apparet) deſperato pro ſua conuerſione animo. Poſſe tamen induci vt conuertantur, eo ipſo non dubitaui; quia futurum eſt pro certo, vt aliquando conuertantur.

Mo-

Digitized by Google

Modos autem quibus induci poſſe Iudæos ad ſuam conuerſionem exiſtimaueram, longum eſſet, PATER SANCTISSIME, neq; profuturum hoc oco, & tempore enarrare. Imò rem ipſam timerem confundere, & obſcurare; ſi illam breuiter exponere inſtituerem. Illorum certè modorum rationes, in animo erat ponere ordine, & vnamquamque ſigillatim opere meo expendere. Nempè illis adduci poſſe Chriſtianos putaueram, ad prouocandos Iudæos: Iudæoſque viciſſim perſuaderi, ad ſuſcipiendam ſalutem ſuam à Chriſtianis.

Quod cùm meum eſſet, & principale totius Operis mei propoſitum. Fateor, PATER SANCTISSIME, me infeliciter auſpicatum illud eſſe ab hypotheſi, quæ neque à Chriſtianis, neque adeò à Iudæis ipſis ſuſcepta eſt, nec ſuſcipi debuit. Imò quam ab vtriſque eiectam, & eliminatam, hinc, & indè intelligo. Malus autem conciliator audirem, ſi quos conciliare vellem, in me ipſum concitarem. Reijcienda ergo, & eliminanda omninò mihi ipſi eſt hypotheſis hæc: tùm propter ipſam, quatenus hæretica vndique conclamata, & iudicata eſt: tùm quia propoſito ipſo meo repugnat, & aduerſatur.

Non me latet PATER SANCTISSIME, à Domino debere fieri illud. Et coniunctionem prophe-

pheticam duorum lignorum, Iudaici & Chriſtiani; opus DEI purum putum futurum eſſe. Sed nihil officit Diuinæ gloriæ credere, DEVM in tali & tanto opere, vſurum etiam eſſe Chriſtianorum & Iudæorum ipſorum opera. DEVS enim ſaluos facere homines conſueuit, per homines ipſos. Vtetur ergo Chriſtianis, qui prouocent Iudæos ad æmulationem ſalutis ſuæ: Vteturque Iudæis ipſis, qui prouocationi Chriſtianorum faciles aures præbeant.

Placitum quinetiam aliquorum haud improbabile eſt; nos propè illa tempora eſſe, quibus coniunctio illa Chriſtianorum & Iudæorum fieri debet. Et ſi quid in re tam arcana liceat ex conjecturis: notarem aliqua ſigna, quibus ea qua decet reuerentia, augurer; DEVM facturum eſſe tam grande opus, digniſſimo & auſpicatiſſimo SANCTITATIS TVÆ miniſterio; TEque, PATER SANCTISSIME, DEVM reſeruauiſſe Paſtorem his ſeculis, qui vtrumque Gregem colligeres, Iudaicum, & Gentilem; & ex duobus vnum faceres.

SANCTITATEM certè TVAM indubiè ſuperaturam expectationes omnes, quas de Pontificatu ſuo concitauit, hinc potiſſimùm conijcere eſt, PATER SANCTISSIME: Quòd adiunxeris Nobilitatem generis illuſtriſſimam, cum omnibus illis excellentiſſimis virtutibus, quæ requiruntur in ſum-

mo Pontifice,& vigilantiſſimo Dominici Gregis Paſtore.

Nihil enim TE fugit, PATER SANCTISSIME, de his, quæ diuinarum & humanarum rerum notitiam ſapiunt. Experientiam habes in politicis, illiſque maximis, exercitatiſſimam. Remedia TIBI ſunt ad vtramque fortunam, comprobata virtute, & exploratiſſima vitæ ſanctimonia, præſentiſſima. Summam fidem præſtas, ſummamque in omnibus animi moderationem. Et quòd Spiritus Chriſti rariſſimum, & conſummatiſſimum donum eſt: ſuauiſſimam obtines humanitatem, cum ſumma charitate coniunctam. Accedit his maximis diuinum hoc; quod non ſine Numine, tantus ardor conciliandæ pacis inter Principes Chriſtianos SANCTITATI TVÆ additus eſt. Et qui Summus Pontifex pacem flagranti bellis Europæ conciliaueris; dabis illam opportunè Eccleſiæ ipſi Chriſtianæ.

Non noui auguria nominum, neque iniectas de talibus religiones ſuperſtitiosè curare ſoleo, PATER SANCTISSIME. Sed non temerè accidiſſe arbitror, quod SANCTITAS TVA nomen ALEXANDRI præſaga mente ſortita eſt. Nempe ille fuit Regnatorum maximus, qui plurimas terrarum plagas ſub ditionem ſuam miſit: & totum ſibi Orbem ſubijcere meditabatur. TVA verò SAN-

CTI-

Digitized by Google

CTITAS, PATER SANCTISSIME, non deſiſtet quin perficiat, quod Alexander voluerat & tentauerat. Orbemque terrarum totum, ſed volentem, gladio illo ex vtraque parte acuto, qui ex ore DEI exit, ſub leges Eccleſiæ Catholicæ mittet: quem Alexander repugnantem, mortali ſuo mucrone, ex parte debellauerat, & ex parte terruerat.

Tùm, ſi qua diuinatio in numeris eſt. Non illud caſu fortuito contigiſſe dixerim, PATER SANCTISSIME; quòd ALEXANDRORVM SEPTIMVS, in catalogo Pontificum numeraris. Septenarius enim, numerus eſt Sabbathi & quietis Dominicæ. Præſagitque Pontificatum SANCTITATIS TVÆ, Sabbatiſmum fore Domini, & Sabbatiſmum fore Eccleſiæ Catholicæ, quæ eſt Eccleſia Domini.

Nimirùm hæc illa eſt requies, & hæc illa eſt PAX, quam SANCTITAS TVA tanto cum zelo, & tanta cum charitate, conciliare cupit toti Orbi Chriſtiano. Sic cupere non deſinat, & ſic DEVS ille Deorum faciat quod cupit SANCTITAS TVA, PATER SANCTISSIME. Pax illa toto Orbi Chriſtiano erit. Et TVA SANCTITAS totum Orbem faciet Chriſtianum, vt totus Orbis TVA PACE gaudeat.

Totus Orbis PATER SANCTISSIME, ad-

Digitized by Google

uoluetur ad Pedes TVOS. Et de TVIS Pedibus, qui Romanis inſiſtunt & præſunt montibus, iam nunc vſurpabitur quod prophetauit Iſaias cap. 52. *Quàm pulchri ſuper montes PEDES annuntiantis & prædicantis PACEM: annunciantis bonum: prædicantis ſalutem. Dicentis Sion: Regnabit Deus tuus.* Diceturque eodem Spiritu quod ibidem ſcriptum eſt. *Gaudete & laudate ſimul deſerta Ieruſalem, quia conſolabitur Dominus Populum ſuum, & redimet Ieruſalem.* Nullum ſcilicet futurum erit plenum Sabbathum, & nulla futura erit plena Pax Chriſtianis, & toti Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ vera eſt Catholica; niſi in Sabbatho & in pace Iudæorum, quæ erit conſolatio & redemptio Iudæorum.

Quam TV verò cernes, PATER SANCTISSIME, Eccleſiam Catholicam, & quæ TVA regna ſurgere, in coniunctione & fœdere Chriſtianorum & Iudæorum? Pulchrum & memorabile facinus! Quodque præteritorum ferè omnium, illorumque celeberrimorum, memoriam delebit. Sed quod ſi audeat, conficiet (ne dubita) SANCTITAS TVA. DEVS enim cum illa, & à dextris eius erit.

Quis verò Chriſtianus adeò iuratus hoſtis erit pacis Eccleſiaſticæ & Chriſtianæ; qui SANCTITATI TVÆ ad tam excelſum & tam religioſum opus intentæ, operam ſuam qualemcunque poterit,

de-

denegare durauerit? Quis enim moroſus adeò Sectator nouarum partium, bilem omnem ſchiſmaticam non eiurabit: Et quis non charitatem omnem Chriſtianam induet, vt in partem veniat tantæ gloriæ, quæ in æmulandis Iudæis futura erit?

Nullus certè dubito, PATER SANCTISSIME, quin omnes Chriſtiani, cuiuſcunque Sectæ fuerint; vbi primùm SANCTITAS TVA vexillum ſuum extulerit, & Coronam pro tam ſancta expeditione PVPPI SVÆ impoſuerit: certatim omnes ad illam confluant, omneſque in illa vna faciant pedem; vt ad vellus verè aureum ſalutis tam eximiæ, feliciter properent & adnauigent. Quam ſcilicet DEVS ſalutem verè auream, in ſalute Iudæorum, Chriſtianis omnibus, & toti Mundo promiſit. Facietque certiſſimè, prolixius etiam multò quàm promiſit.

HÆC ſunt PATER SANCTISSIME, quæ habebam dicenda, ſuper Operis mei Parte edita, & totius propoſito. Partem illam editam, quæ Præ-Adamitarum hypotheſim continet, eiurare paratus ſum: Quà diſſentit à Patribus Sanctis, & à Sacroſanctis Eccleſiæ Catholicæ decretis. Concipe eiurationis verba, PATER SANCTISSIME, & iurabo in illa. Abominor enim, deteſtor, & execror, quodcunque reijcit Sacroſancta Eccleſia, Catho-

Digitized by Google

tholica, Apoſtolica, & Romana. Cuius præceptis totum me dedo; ac ſum paratus vri pro illa, vinciri, ferroque necari. Vno verbo, nè prolixior ſim: Inuenies PATER SANCTISSIME, vbique me religioſum SANCTITATIS TVÆ veneratorem. Mandatorum verò obſeruatorem, vbique etiam deuotiſſimum & fideliſſimum.

Iſaacus Peyrerius.

398, 271

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA